Thuật toán ứng dụng Bài thực hành số 4: Quy hoạch động

TS. Đinh Viết Sang, TA. Đặng Xuân Vương

Trường Đại học Bách khoa Hà Nội Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông

Ngày 30 tháng 11 năm 2020

Mục lục

- 1 MỞ ĐẦU
- 2 GOLD MINING
- WAREHOUSE
- DRONE PICKUP

Mục lục

- Mổ ĐẦU
- 2 GOLD MINING
- WAREHOUSE
- 4 DRONE PICKUP

Quy hoạch động là gì?

- Quy hoạch động là một mô hình giải bài.
- Ý tưởng là giải lần lượt các bài toán con, kích thước tăng dần để thu được lời giải của bài toán ban đầu.
- Có thể cài đặt bằng hàm đệ quy hoặc vòng lặp.

Quy hoạch động là gì?

- Quy hoạch động là một mô hình giải bài.
- Ý tưởng là giải lần lượt các bài toán con, kích thước tăng dần để thu được lời giải của bài toán ban đầu.
- Có thể cài đặt bằng hàm đệ quy hoặc vòng lặp.

Quy hoạch động và Chia để trị có gì khác nhau?

Nhắc lai về Chia để tri:

- Chia để trị là một mô hình giải bài.
- Ý tưởng là chia bài toán lớn thành các bài toán con độc lập, giải từng bài toán con rồi kết hợp lời giải để thu được lời giải của bài toán ban đầu.
- Thường được cài đặt bằng hàm đệ quy.

Mô hình	Quy hoạch động	Chia để trị
Bài toán con	"Gối nhau",	Độc lập, thường có
	kích thước tăng dần	kích thước bằng nhau
Cài đặt	Hàm đệ quy hoặc Vòng lặp	Hàm đệ quy

Bảng 1: Sự khác nhau giữa mô hình Quy hoạch động và mô hình Chia để trị

Mục lục

- 1 MỞ ĐẦU
- 2 GOLD MINING
- WAREHOUSE
- 4 DRONE PICKUP

05. GOLD MINING

- Có n nhà kho nằm trên một đoạn thẳng.
- Nhà kho i có toạ độ là i và chứa lượng vàng là a_i .
- Chon một số nhà kho sao cho:
 - Tổng lượng vàng lớn nhất.
 - 2 nhà kho liên tiếp có khoảng cách nằm trong đoạn $[L_1, L_2]$.

Tìm kiếm vét cạn:

- Nhà kho thứ i có thể được chọn hoặc không \rightarrow có 2^n cách chọn.
- Với mỗi cách chọn, kiểm tra xem 2 nhà kho liên tiếp i,j (i < j) có thoả mãn $L_1 <= j-i <= L_2$ không, nếu thoả mãn thì tính tổng số vàng và cập nhật kết quả tốt nhất.
- Có thể sử dụng stack để lưu danh sách các nhà kho được chọn.
- Độ phức tạp: $O(2^n \times n)$.

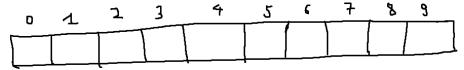
Code 1a

```
void _try(int x) {
    if (x == n) {
        updateResult();
    }
    _{try(x + 1)};
    s.push(x);
    _{try(x + 1)};
    s.pop();
void main() {
    try(0);
```

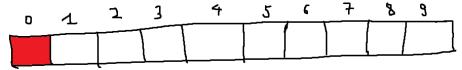
Nhận xét:

• Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.

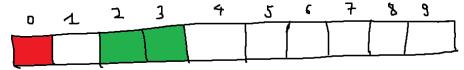
- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

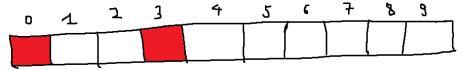
- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

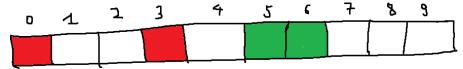
- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

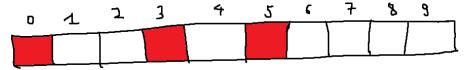
- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

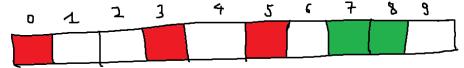
- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

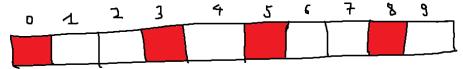
- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

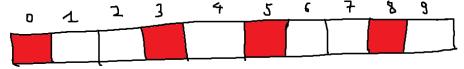

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

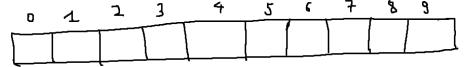

Nhận xét:

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

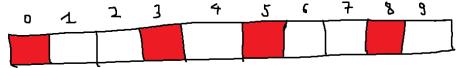

Có thể xét các nhà kho theo thứ tự ngược lại.

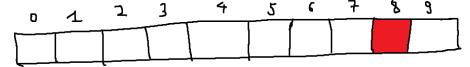

Nhận xét:

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

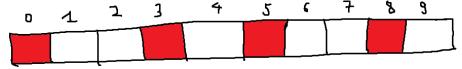

• Có thể xét các nhà kho theo thứ tự ngược lại.

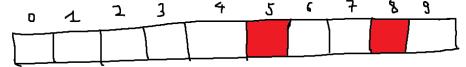

Nhận xét:

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

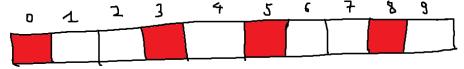

• Có thể xét các nhà kho theo thứ tự ngược lại.

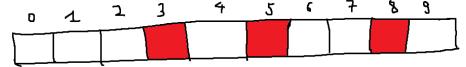

Nhận xét:

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

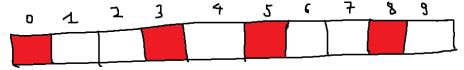

Có thể xét các nhà kho theo thứ tự ngược lại.

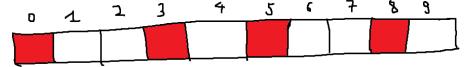

Nhận xét:

- Nếu nhà kho thứ i được chọn, ta chỉ có thể chọn các nhà kho $[i+L_1,i+L_2] \rightarrow$ hàm đệ quy không cần gọi qua các giá trị $[i+1,i+L_1-1]$.
- Ví dụ: $n = 10, L_1 = 2, L_2 = 3$:

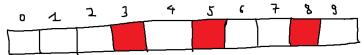

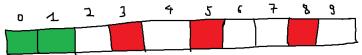
Có thể xét các nhà kho theo thứ tự ngược lại.

Code 1b

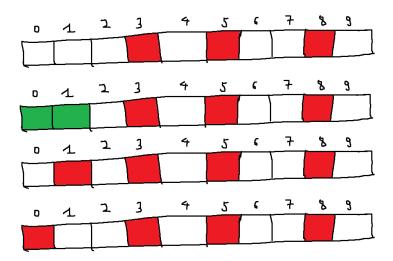
```
void _try(int x) {
    if (x < 0) {
        updateResult();
    }
    s.push(x);
    for (int i = x - 12; i <= x - 11; i++) {
        _try(i);
    s.pop();
void main() {
    for (int i = n - l1; i < n; i++) {</pre>
        _try(i);
```

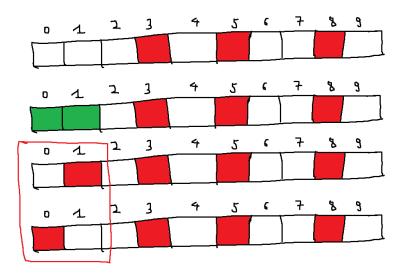

 Sửa đổi hàm _try(x): Trả về tổng lượng vàng lớn nhất khi chọn một số nhà kho trong số các nhà kho từ 0 đến x.

Code 1c

```
int _try(int x) {
    if (x < 0) {
        return 0;
    int tmp = 0;
    for (int i = x - 12; i <= x - 11; i++) {
        tmp = max(tmp, _try(i));
    }
    return tmp + a[x];
void main() {
    int res = 0;
    for (int i = n - 11; i < n; i++) {
        res = max(res, _try(i));
```

Thuật toán 2a

- Thuật toán 1c chưa tối ưu: Hàm _try được gọi nhiều lần với cùng tham số x nào đó.
- Khắc phục:
 - Lưu lại F(x) là tổng lượng vàng lớn nhất khi chọn một số nhà kho trong các nhà kho từ 0 đến x.
 - Mỗi khi $_{\rm try}(x)$ được gọi, nếu F(x) chưa được tính thì tính giá trị cho F(x), sau đó luôn trả về F(x).
- Đây chính là thuật toán quy hoạch động, sử dụng hàm đệ quy (có nhớ).

```
int _try(int x) {
    if (x < 0) {
        return 0;
    if (F[x]) < 0) {
        int tmp = 0;
        for (int i = x - 12; i \le x - 11; i++) {
            tmp = max(tmp, _try(i));
        F[x] = tmp + a[x];
    return F[x];
void main() {
    int res = 0;
    for (int i = n - 11; i < n; i++) {
        res = max(res, _try(i));
```

Thuật toán 2b

Ta có thể dễ dàng cài đặt thuật toán 2a bằng phương pháp lặp:

- Gọi F[i] là tổng số vàng nếu nhà kho i là nhà kho cuối cùng được chon.
- Khởi tạo: $F[i] = a[i], \forall i < L_1$.
- Công thức truy hồi:

$$F[i] = \max_{j \in [i-L_2, i-L_1]} (a[i] + F[j]), \forall i \in [L_1, n)$$
 (1)

- Kết quả: $max_iF[i]$.
- Độ phức tạp: $O(N \times (L_2 L_1)) = O(N^2)$.

Code 2b

```
int main() {
    for (int i = 0; i < n; i++) {</pre>
        F[i] = a[i];
    for (int i = 11; i < n; i++) {
        for (int j = i - 12; j <= i - 11; j++) {
            F[i] = max(F[i], F[j] + a[i]);
```

Cải tiến thuật toán

- Nhận thấy việc tìm giá trị lớn nhất của $F[j], \forall j \in [i-L_2, i-L_1]$ khá tốn kém (O(n)), liệu ta có thể giảm chi phí của bước này?
- Để cải tiến thuật toán, ta cần kết hợp các cấu trúc dữ liệu nâng cao để tối ưu việc truy vấn.

Cải tiến hàm đệ quy

- Sử dụng các cấu trúc dữ liệu hỗ trợ truy vấn khoảng tốt như Segment Tree, Interval Tree (IT), Binary Index Tree (BIT).
- Các cấu trúc trên đều cho phép cập nhật một giá trị và truy vấn (tổng, min, max) trên khoảng trong thời gian O(logn).
- Với bài tập này, ta cần duy trì song song 2 cấu trúc (1 để truy vấn lượng vàng lớn nhất, 1 để truy vấn các giá trị F[x] chưa được tính).
- Các cấu trúc dữ liệu trên đều không được cài đặt sẵn trong thư viện và không "quá dễ hiểu".

Sử dụng hàng đợi ưu tiên

Hàng đợi ưu tiên:

- Hàng đợi ưu tiên (priority queue) là một hàng đợi có phần tử ở đầu là phần tử có độ ưu tiên cao nhất.
- Thường cài đặt bằng Heap nên có độ phức tạp cho mỗi thao tác push, pop là O(logn).

Cải tiến:

- Mỗi phần tử trong hàng đợi là một cặp giá trị (j, F[j]).
- Ưu tiên phần tử có F[j] lớn.
- Khi xét đến nhà kho i, thêm cặp giá trị $(i-L_1, F[i-L_1])$ vào hàng đợi.
- Loại bỏ phần tử j ở đầu hàng đợi trong khi $i-j>L_2$, gán F[i]=a[i]+F[j].
- Độ phức tạp: $O(n + n \times log(n)) = O(n \times log(n))$

Code 3a

```
class comp {
bool reverse;
public:
    comp(const bool& revparam=false) {
        reverse=revparam;
    bool operator() (const pil& lhs,
    const pil&rhs) const {
        if (reverse) {
             return (lhs.second>rhs.second);
        else {
             return (lhs.second<rhs.second);</pre>
```

```
int main() {
    for (int i = 11; i < n; i++) {</pre>
         int j = i - 11;
         q.push(make_pair(j, f[j]));
         while (q.top().first < i - 12) {</pre>
             q.pop();
        F[i] = a[i] + q.top().second;
```

Hàng đợi 2 đầu:

• Hàng đợi 2 đầu (dequeue) là cấu trúc dữ liệu kết hợp giữa hàng đợi và ngăn xếp \to phần tử có thể được lấy ra ở đầu hoặc cuối dequeue.

Ta định nghĩa các thao tác push và pop cho dequeue dùng trong bài:

- push(x): Xoá mọi phần tử j mà $F[j] \leq F[x]$ trong hàng đợi, thêm x vào cuối hàng đợi.
- pop(): Lấy ra phần tử ở đầu hàng đợi và xoá nó khỏi hàng đợi.

Áp dụng vào bài toán:

- Tính F[i] theo thứ tự.
 - Gọi push(i L1).
 - Trong khi top() < i L2 gọi pop().
 - F[i] = F[top()] + a[i].

Khi tính F[i]:

- Hàng đợi sắp xếp theo thứ tự giảm dần của giá trị F[], do i-L1 được thêm vào cuối hàng đợi (khi đã loại hết các giá trị nhỏ hơn nó).
- Các nhà kho trong hàng đợi cũng được sắp xếp theo thứ tự được thêm vào hàng đợi.
- Nhà kho i-L1 là nhà kho cuối cùng được thêm vào hàng đợi, nên không có nhà kho nào quá gần i.
- Mọi nhà kho cách quá xa i đều bị loại khỏi hàng đợi (thao tác pop()).
- Kết luận: Những nhà kho còn lại trong hàng đợi đều thoả mãn ràng buộc, và nhà kho đầu tiên của hàng đợi là lựa chọn tối ưu.

Độ phức tạp:

- Khi tính F[i], push(i L1) và vòng lặp các thao tác pop() đều có chi phí tối đa là O(n).
- Tổng chi phí cũng chỉ là O(n):
 - Mỗi nhà kho được thêm vào hàng đợi tối đa 1 lần và được lấy ra khỏi hàng đợi tối đa 1 lần.
 - n nhà kho chỉ được đưa vào và lấy ra tổng cộng 2n = O(n) lần.
- Độ phức tạp: O(n).

Code 3b

```
int main() {
    for (int i = 11; i < n; i++) {</pre>
         int j = i - 11;
         dq.push(j);
         while (dq.top() < i - 12) {</pre>
             dq.pop();
         F[i] = a[i] + F[dq.top()];
```

Tại sao dequeue lại hiệu quả hơn priority queue trong trường hợp này?

Tại sao dequeue lại hiệu quả hơn priority queue trong trường hợp này?

 Do dequeue luôn xoá các nhà kho chắc chắn không thể dùng đến, nên các thao tác truy vấn sau đó sẽ hiệu quả hơn.

Tại sao dequeue lại hiệu quả hơn priority queue trong trường hợp này?

 Do dequeue luôn xoá các nhà kho chắc chắn không thể dùng đến, nên các thao tác truy vấn sau đó sẽ hiệu quả hơn.

Tại sao không dễ tối ưu cài đặt sử dụng hàm đệ quy?

Tại sao dequeue lại hiệu quả hơn priority queue trong trường hợp này?

 Do dequeue luôn xoá các nhà kho chắc chắn không thể dùng đến, nên các thao tác truy vấn sau đó sẽ hiệu quả hơn.

Tại sao không dễ tối ưu cài đặt sử dụng hàm đệ quy?

 Do hàm đệ quy gọi _try(x) không theo thứ tự của x, nên không thể áp dụng các cấu trúc như priority queue và dequeue.

Tại sao dequeue lại hiệu quả hơn priority queue trong trường hợp này?

 Do dequeue luôn xoá các nhà kho chắc chắn không thể dùng đến, nên các thao tác truy vấn sau đó sẽ hiệu quả hơn.

Tại sao không dễ tối ưu cài đặt sử dụng hàm đệ quy?

 Do hàm đệ quy gọi _try(x) không theo thứ tự của x, nên không thể áp dụng các cấu trúc như priority queue và dequeue.

Truy vết

- Hầu hết các bài toán không chỉ yêu cầu đưa ra giá trị tối ưu mà còn yêu cầu đưa ra lời giải.
- Để đưa ra lời giải, ta cần một mảng đánh dấu để có thể truy vết ngược lại. Ví dụ được thể hiện ở code bên dưới:

Code 3c

```
int main() {
    for (int i = 11; i < n; i++) {</pre>
         int j = i - 11;
         dq.push(j);
         while (dq.top() < i - 12) {</pre>
             dq.pop();
         F[i] = a[i] + F[dq.top()];
         trace[i] = dq.top();
    int i = argmax(F);
    while (i >= 0) {
         select.add(i);
         i = trace[i];
```

Mục lục

- 1 MỞ ĐẦU
- Q GOLD MINING
- WAREHOUSE
- **4** DRONE PICKUP

05. WAREHOUSE

- N nhà kho được đặt tại các vị trí 1...N. Mỗi nhà kho có:
 - a; là số lượng hàng.
 - t_i là thời gian lấy hàng.
- Một tuyến đường lấy hàng đi qua các trạm $x_1 < x_2 < ... < x_k \ (1 \le x_j \le N, j = 1...k)$ sao cho:
 - $x_{i+1} x_i \leq D \ \forall i \in [1, k].$
 - $\sum_{i=1}^k t[x_i] \leq T$
- Yêu cầu: Tìm lộ trình để xe tải lấy được nhiều hàng nhất.

Nhận xét

- Bài toán tương tự như bài GOLD MINING.
- $L_1=1, L_2=D\leq 10 \rightarrow$ không cần sử dụng priority queue hoặc dequeue để tối ưu truy vấn.
- Có thêm yếu tố thời gian.

Thuật toán

Gọi dp[i][k] là số lượng hàng tối đa thu được khi xét các nhà kho
 1...i, lấy hàng ở kho i và thời gian lấy hàng không quá k.

•

$$dp[i][k] = \begin{cases} -\infty & \text{if } k < t[i] \\ \max(dp[j][k - t[i]] + a[i], j \in [i - D, i - 1]) & \text{if } k \ge t[i] \end{cases}$$

• kết quả $ans = max(dp[i][k], i \in [1, n], k \in [1, T])$

Code

Mục lục

- 1 MỞ ĐẦU
- 2 GOLD MINING
- WAREHOUSE
- DRONE PICKUP

05. DRONE PICKUP

- N địa điểm được đặt tại các vị trí 1...N. Mỗi địa điểm có:
 - c_i là số lượng hàng.
 - a_i năng lượng.
- Một drone cần bay từ điểm 1 đến điểm N:
 - Không được dừng ở quá K+1 điểm (kể cả điểm xuất phát và đích).
 - Nếu dừng ở điểm i thì điểm dừng kế tiếp xa nhất là $i+a_i$.
- Yêu cầu: Tìm lộ trình bay để drone lấy được nhiều hàng nhất.

Nhận xét

- Bài toán tương tư bài WAREHOUSE:
 - Thời gian lấy hàng ở mỗi địa điểm đều bằng 1.
 - Tổng thời gian lấy hàng là K+1.
- Khoảng cách di chuyển xa nhất của drone không cố định như bài WAREHOUSE:
 - $max(a_i) = 50$ nên có thể coi D = 50 và kiểm tra thêm điều kiện $j + a[j] \ge i$.

Thuật toán 1

•

• Gọi dp[i][k] là số lượng hàng tối đa thu được khi xét các địa điểm 1...i, lấy hàng ở địa điểm i và số địa điểm đã lấy hàng không vượt quá k.

$$dp[i][k] = \begin{cases} -\infty & \text{if } k \leq 0 \\ \max(dp[j][k-1] + c[i], \\ j \in [i - \max(a_i), i - 1), \\ j + a[j] \geq i & \text{if } k > 0 \end{cases}$$

• kết quả ans = $max(dp[n][k], k \in [1, K+1])$

Code 1

```
int D = max(a[]);
for (int i = 1; i <= n; i++) {
    for (int k = 1; k \le K + 1; k++) {
        for (int j = i-1; j >= max(0,i-D); j--)
            if (j + a[j] >= i) {
                dp[i][k] = max(dp[i][k],
                dp[j][k-1] + c[i];
            }
    ans = max(dp[n][]);
```

Cải tiến

- Để không cần phải xét cả 50 địa điểm kề trước i, ta quy dẫn bài toán đã cho thành bài toán sau:
 - Cần tìm 1 lộ trình đi từ N về 1.
 - Có thể di chuyển trực tiếp sang địa điểm i từ mọi địa điểm $j \leq i + a_i$.
 - → Có thể giải bằng thuật toán của bài WAREHOUSE.

Thuật toán 2

• Gọi dp[i][k] là số lượng hàng tối đa thu được khi xét các địa điểm i...N, lấy hàng ở địa điểm i và số địa điểm đã lấy hàng không vượt quá k.

•

$$dp[i][k] = \begin{cases} -\infty & \text{if } k \le 0\\ \max(dp[j][k-1] + c[i], j \in [i+1, i+a[i]]) & \text{if } k > 0 \end{cases}$$

• kết quả ans = $max(dp[1][k], k \in [1, K+1])$

Code 2

```
int D = max(a[]);
for (int i = n; i >= 1; i--) {
   for (int k = 1; k <= K + 1; k++) {
      for (int j = i + 1; j <= i + a[i]; j++) {
        dp[i][k] = max(dp[i][k],
        dp[j][k - 1] + c[i]);
      }
   ans = max(dp[1][]);
}</pre>
```

Thuật toán ứng dụng Bài thực hành số 4: Quy hoạch động

TS. Đinh Viết Sang, TA. Đặng Xuân Vương

Trường Đại học Bách khoa Hà Nội Viện Công nghệ thông tin và Truyền thông

Ngày 30 tháng 11 năm 2020